

OIM Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Vragen en antwoorden nav OIM 15 juni 2017

Op 15 juni 2017 vond onder voorzitterschap van Job Cohen een overleg plaats over de Nationale Omgevingsvisie. Dit overleg was georganiseerd door het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu (OIM). Tijdens dit overleg is een aantal vragen gesteld door de aanwezige deelnemers. In dit document zijn de gestelde vragen en bijbehorende antwoorden opgenomen. Omdat de basis voor dit OIM overleg de startnota¹ vormde, wordt eerst de relatie tussen de startnota en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geschetst (hoofdstuk 1 van dit memo). Een aantal vragen heeft betrekking op de wijze waarop het OIM invloed kan uitoefenen op de NOVI. Daarom wordt apart het proces van startnota naar Nationale Omgevingsvisie geschetst (hoofdstuk 2 van dit memo). Hoofdstuk 3 van dit memo geeft de antwoorden op specifieke vragen.

1. De startnota in relatie tot de Nationale Omgevingsvisie.

De startnota is de opmaat naar de NOVI, die het Rijk met het oog op de Omgevingswet opstelt. In de startnota worden nog geen keuzes gemaakt. In de startnota worden alleen de trends en ontwikkelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving, de sectorale opgaven en de vier strategische opgaven geagendeerd. De in de startnota beschreven strategische opgaven zijn voortgekomen uit een brede inventarisatie van ontwikkelingen en opgaven in de fysieke leefomgeving, waarover in de aanloop naar de startnota met veel verschillende partijen is gesproken. Een aantal sectorale opgaven, die staan beschreven in hoofdstuk 3 van de startnota, zijn gebaat bij een integrale aanpak over sectoren heen, omdat sprake is van transities die met urgentie moeten worden opgepakt en omdat een integrale aanpak ons in staat stelt belangen af te wegen en kansen voor duurzame groei te benutten. Naast de aanpak van de sectorale opgaven vragen de vier strategische opgaven te midden van alle ontwikkelingen en opgaven in het bijzonder aandacht omdat juist daar de grootste uitdagingen liggen en een samenhangende aanpak meerwaarde heeft. De strategische opgaven zijn:

1. Naar een duurzame en concurrerende economie
2. Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving

¹ De startnota is te vinden via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2017/02/17/de-opgaven-voor-de-nationale-omgevingsvisie>

3. Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving
4. Naar een waardevolle leefomgeving.

Met de startnota wordt richting gegeven aan discussie over de toekomst van de leefomgeving en de beleidskeuzen die daarvoor gemaakt moeten worden. We staan voor urgente opgaven. Deze opgaven spelen dwars door schaalniveaus, beleidsterreinen en landsgrenzen heen. Het is belangrijk dat we hierin gezamenlijk koers bepalen en sneller afwegingen maken, met meer oog voor de samenhang van aspecten als economie, milieu, leefbaarheid en duurzaamheid. De Nationale Omgevingsvisie biedt hiervoor het platform. Streven naar meer samenhang moet niet verzanden in een alomvattende strategie of visie waarin alles met alles verbonden is. Pragmatiek en realisme zijn belangrijk. Zodat op een aantal te selecteren grote onderwerpen echte stappen kunnen worden gezet. Waarmee we de benoemde grote opgaven daadwerkelijk aanpakken. Behalve van de te maken keuzes zal veel afhangen van de werkwijze die we vervolgens kiezen om deze keuzes tot resultaten te laten leiden.

De NOVI maakt het mogelijk om te bouwen aan:

- noodzakelijke en gewenste vernieuwingen in de fysieke leefomgeving: door voor de lange termijn in de NOVI doelen te stellen, en die ook binnen bereik te brengen door ze te vertalen naar de kortere termijn van programma's, concrete acties, plannen en projecten. Dit vraagt om selectieve keuzes binnen de volle breedte van de fysieke leefomgeving: waar zijn veranderingen nodig voor bereikbaarheid, cultuur en erfgoed, defensie en nationale veiligheid, economische ontwikkeling, energievoorziening, gebouwde omgeving, gezondheid en veiligheid, natuur en landschap, natuurlijke hulpbronnen, voedsel en landbouw en water?
- de integrale en samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving: door gerichte inzet op een aantal onderwerpen waarop een gezamenlijke, geïntegreerde ambitie en aanpak wordt geformuleerd. Selectiviteit en integraliteit gaan zo hand in hand.
- een gezamenlijke koers voor het aangaan van de uitdagingen waar ons land voor staat: Door dit samen te doen met mijn collega bewindslieden, door af te stemmen met de andere overheden, door het maatschappelijk draagvlak en de daadkracht die hierbij nodig is op te zoeken, en door het organiseren van brede betrokkenheid, zorgvuldige belangenafweging, investeringskracht en samenwerking. De Omgevingsvisie kan daarbij alleen volwaardig richting geven en houvast bieden bij de verschillende transities als de keuzes die in de NOVI worden gemaakt worden ondersteund met uitvoeringsinstrumenten als normen, regels en financiële instrumenten. Daarbij moeten de NOVI en de daaraan gekoppelde programma's en instrumenten niet statisch zijn, maar cyclisch. Zodat we ons in de loop van de tijd kunnen aanpassen aan de grote ontwikkelingen en uitdagingen.

De NOVI wordt de langetermijnvisie over de noodzakelijke en de gewenste ontwikkeling naar een duurzame fysieke leefomgeving. Een Nederland dat veilig en gezond is, een goede omgevingskwaliteit biedt en waarin tegelijkertijd ruimte is voor maatschappelijke en economische functies nu en in de toekomst.

De Nationale Omgevingsvisie is zelfbindend voor het Rijk. Deze juridische werkelijkheid vraagt echter ook een pragmatische benadering. Het integrale en nationale karakter van de NOVI vraagt namelijk om directe betrokkenheid van en

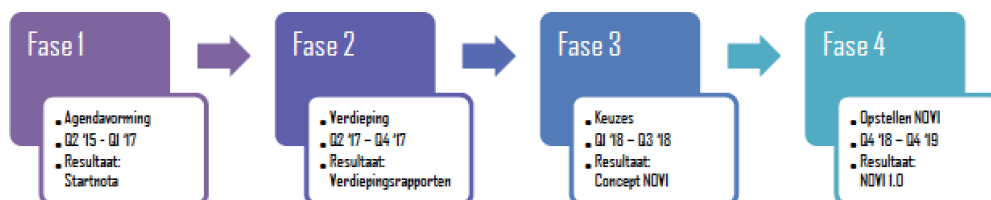
interactie met vele partijen. De opgaven waar we in Nederland voor staan kunnen niet door één partij worden aangepakt. Ze vragen om coalities van overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgers. Het **OIM** speelt hierin een belangrijke rol.

De Nationale Omgevingsvisie wordt pas echt effectief als hij inspireert, verbindt en aanzet tot gerichte, gezamenlijke actie in onze samenleving.

2. Het proces van startnota naar Nationale Omgevingsvisie

In 2017 ligt de focus op de verdieping van de vier strategische opgaven uit de startnota en de uitwerking van beleidsopties. Hiertoe worden vier verdiepingsrapporten opgesteld. Tijdens de **OIM werkconferentie op 12 oktober 2017** is er ruimte voor deelnemers aan het OIM om te reageren op de concept beleidsopties.

De verdiepingsrapporten worden daarna met elkaar in verband gebracht om de onderlinge relaties tussen de beleidsopties inzichtelijk te maken. Vervolgens worden keuzes gemaakt. Bij de overgang van Fase 2 naar Fase 3 informeert de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) de Kamer over de resultaten van de verdiepingsfase en de richting waarin de NOVI verder wordt uitgewerkt.

Het streven is om eind 2018 de concept NOVI gereed te hebben, waarna deze aan de Tweede Kamer wordt toegestuurd. De Nationale Omgevingsvisie kan dan in 2019 worden vastgesteld.

3. Vragen en antwoorden n.a.v. OIM overleg 15 juni 2017

Vraag 1: kan ik ook praktijkcases/kennis inbrengen?

Antwoord: In elke fase van de NOVI wordt de dialoog met de samenleving gezocht. Per fase wordt bepaald welke aanpak hierbij het best past. In de eerste fase zijn 'werkplaatsen' georganiseerd waar burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden konden meepraten over de belangrijke opgaven voor de NOVI en ervaringen en voorbeelden konden inbrengen. In de verdiepingsfase worden de opgaven verder uitgewerkt. Tijdens de OIM werkconferentie op 12 oktober 2017 kunt u reageren op de concept beleidsopties. Hierbij kan kennis worden ingezet en kunnen ook praktijkcases worden aangedragen. Voor vervolgfases zal tijdig worden aangegeven welke mogelijkheden tot participatie er zijn.

Vraag 2: is er ruimte voor 'samenwerkingspraktijken' ?

Antwoord: In fase 2 wordt ten behoeve van de verdieping van de strategische opgaven onder andere gebruik van de uitkomsten van verschillende maatschappelijke dialogen, zoals de energiedialoog of wordt aangesloten bij initiatieven vanuit het bedrijfsleven, zoals NL Next Level van VNO NCW, MKB Nederland en LTO Nederland.

Vraag 3: Is er voldoende aandacht voor de 'langzame' infrastructuur?

Antwoord: ook de langzame infrastructuur krijg in de verdiepfingsfase aandacht. Hoe bereikbaarheidskeuzes op strategisch niveau op elkaar afgestemd kunnen worden zal in de verdere uitwerking van de NOVI worden uitgewerkt. Hierbij wordt o.a. afgestemd met de andere overheden. Verplaatsingen spelen zich grotendeels af binnen het zogenaamde *daily urban system*, het gebied waarbinnen mensen bijna al hun (dagelijkse) verplaatsingen afleggen. Het *daily urban system* van een stad omvat een groter gebied dan het stedelijk gebied zelf. Deze gebieden lopen in de Nederlandse context in elkaar over. Het *daily urban system* wordt bediend door vele modaliteiten. Het is te groot voor alleen lopen en fietsen en in grote delen zijn de dichtheden te laag voor bepaalde vormen van OV, waardoor de auto nog steeds een grote rol speelt in het vervoersysteem. De verschillende keuzes op dit gebied worden uitgewerkt in het verdiepfingsrapport van de interdepartementale verdiepfingsgroep die zich buigt over de strategische opgave 'naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving'.

Vraag 4: Is er een overzicht van waar ik kan deelnemen aan het participatieproces?

Antwoord: Voor deze fase is dit beschreven in de inleiding van dit document. Voor vervolgfases moet dit nog verder worden uitgewerkt. Het OIM wordt daarover tijdig geïnformeerd, onder meer via de OIM website.

Vraag 5: wat gebeurt / is gebeurd met onze bijdragen?

Antwoord: De bijdragen van deelnemers aan het OIM overleg wordt benut door de verdiepfingsgroepen bij het uitwerken van hun verdiepfingsrapporten.

Vraag 6: wat is de samenhang tussen alle bestaande en nieuwe trajecten?

Antwoord: De –te ontwikkelen- NOVI beschrijft de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het Nederlandse grondgebied. Vertrekpunt is het gehele huidige Rijksbeleid dat is gericht op de fysieke leefomgeving. Het concretiseren van de strategische opgaven zal meer inzicht geven in het belang van nieuw beleid, in aanvulling op het huidige beleid, om de opgaven te kunnen realiseren.

In het projectplan tweede fase NOVI dat te vinden is onder OIM website NOVI documenten kunt u lezen op welke manier bestaande trajecten een rol spelen in de verdiepfingsfase.

Vraag 7: is er voldoende aandacht voor de digitale mogelijkheden?

Antwoord: Er is veel aandacht voor de digitale mogelijkheden. De economie en het milieu kunnen baat hebben bij digitalisering en innovatie en kunnen daardoor ook beter in onderling evenwicht worden ontwikkeld. Digitalisering kan helpen om efficiënter en flexibeler tegemoet te komen aan de wensen van de klant. Hierbij kan

worden gedacht aan meer maatwerk en duurzamer produceren waardoor het gebruik van grondstoffen geoptimaliseerd kan worden en overproductie kan worden voorkomen. De kwaliteit van producten wordt verbeterd, door het gebruik van nieuwe methoden van productie en transport, mogelijk gemaakt door nieuwe technologieën. In de landbouw bijvoorbeeld zorgen nieuwe 'high-tech' gewasbeschermingsmiddelen voor een hogere opbrengst en een (sterke) beperking van vervuiling van grond- en oppervlaktewater.

Vraag 8: wordt voldoende gebruik gemaakt van alle bijdragen die in het verleden zijn geleverd?

Antwoord: Voor het ontwikkelen van de NOVI zijn en worden de eerder geleverde bijdragen van de verschillende stakeholders benut. De inbreng is in de eerste fase van waarde geweest bij het bepalen van de scope en aanpak van de NOVI. In de uitwerking van de beleidsopgaven zijn de geleverde en nog te leveren bijdragen van belang voor het bepalen van de juistheid, kwaliteit en volledigheid.

Vraag 9: neemt het rijk voldoende verantwoording / geeft het voldoende richting?

Antwoord: Het Rijk wil een NOVI ontwikkelen die meer samenhang en richting in het rijksbeleid voor de leefomgeving brengt. Daarmee geeft het Rijk, evenals de gemeenten en provincies, invulling aan de wettelijke verplichting om een omgevingsvisie op te stellen. Met integraal beleid voor de leefomgeving wil het Rijk een NOVI ontwikkelen die inspireert, aansluit op andere plannen en visies en aanzet tot actie. De visie moet andere overheden houvast bieden, de samenleving helpen bij het ontplooiën van initiatieven en investeerders duidelijkheid bieden.

Vraag 10: krijgen veiligheid en gezondheid voldoende aandacht?

Antwoord: Veiligheid en gezondheid zijn belangrijke aspecten van de strategische opgave 'Naar een duurzame concurrerende economie'. Centraal staat de vraag hoe om te gaan met de spanning tussen (ruimte voor) economische ontwikkeling en een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Vraag 11: is er voldoende oog voor regionale stakeholders?

Antwoord: In het kader van de Nationale Omgevingsvisie kunnen afspraken worden gemaakt met andere partijen (bestuurs en samenwerkingsovereenkomsten). Het is belangrijk dat de omgevingsvisies van Rijk, provincies en gemeenten, waar nodig, op elkaar aansluiten en oog hebben voor de wensen en doelen van andere partijen.

Vraag 12: hoe kunnen burgers / OIM-leden effectief participeren?

Antwoord: Zie de inleiding van deze notitie en het antwoord op vraag 1.

Vraag 13: kan (al) meer inzicht worden gegeven in de (on)mogelijkheden van financieringsconstructies/geldstromen?

Antwoord: In deze fase kan nog geen inzicht worden gegeven in financieringsconstructies / geldstromen. In nog te ontwikkelen uitvoeringsprogramma's zal hieromtrent meer duidelijkheid worden gegeven. Daarbij zal ook inzicht worden gegeven in de mogelijkheden van samenwerkingsarrangementen met andere overheden en (bijv.) bedrijfsleven.

Vraag 14: kan meer informatie worden gegeven over het landgebruik/ de grondpolitiek?

Antwoord: Vooralsnog kan hierover geen informatie worden gegeven. Allereerst is het uitwerken van beleidsopties van belang die naar verwachting bijdragen aan het realiseren van de (strategische) opgaven voor Nederland. Het Kabinet kan op basis van een palet aan beleidsopties richting en ambitie bepalen. Eerst dan kan over landgebruik / grondpolitiek meer duidelijkheid ontstaan.

Vraag 15: komen er scenario's/is er een plan B?

Antwoord: De Nationale Omgevingsvisie is een door het Kabinet vast te stellen 'product' dat richting geeft aan de beleidsinzet om de geformuleerde ambities en opgaven te realiseren. Omdat de NOVI uitgewerkt wordt in programma's, is er bij de uitwerking steeds mogelijkheid om op de actualiteit in te spelen.

Samenstelling Memo

Felix Wolf | OIM Secretaris, felix.wolf@minienm.nl

Datum 14 september 2017
Versienummer 20170914do.06
HPRM Record IENM/BSK-2017/226859